

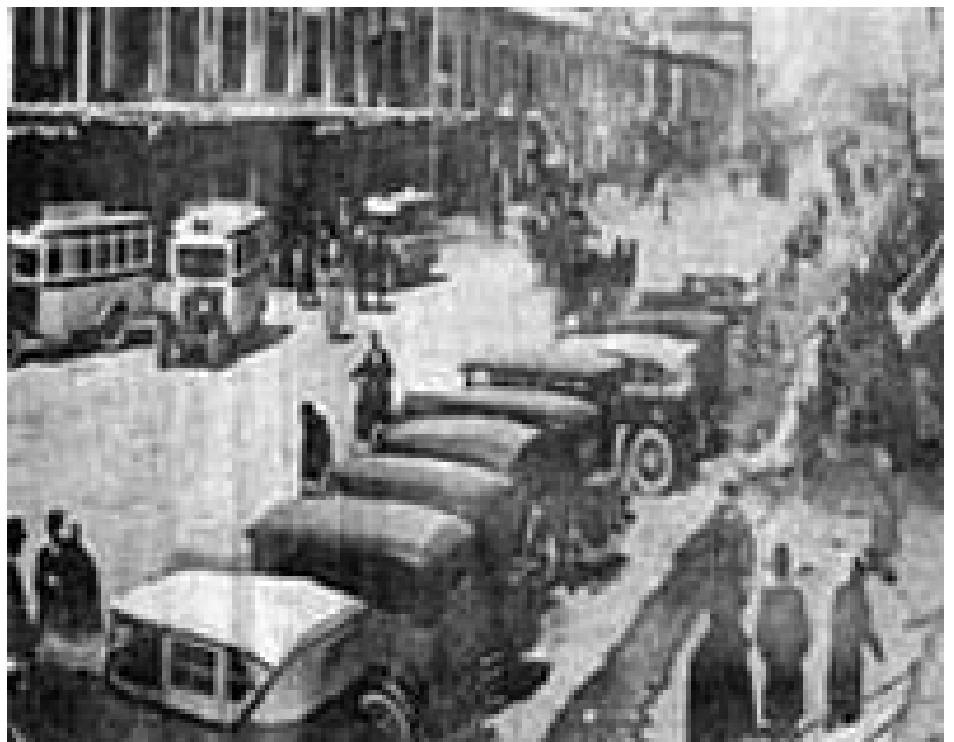
طولانی‌ترین خیابان خاورمیانه

۲۷ آذر ۱۳۹۳ ساعت ۱۴:۰۱

قدیمی‌ترین خیابان پایتخت و بلندترین خیابان خاورمیانه خیابان ولیعصر است. خیابان ۱۸ کیلومتری ولیعصر که به طور رسمی در دوران رضاخان به شکل کنونی درآمد، با حدود ۱۱ هزار چنار حصار شده در حال حاضر یکی از زیباترین خیابان‌های ایران محسوب می‌شود خیابانی که در همسایگی و فراتر از ارتفاع چنارهای آن، برج‌های میلیاردری ولیعصر قد علم کرده‌اند.

قدیمی‌ترین خیابان پایتخت و بلندترین خیابان خاورمیانه خیابان ولیعصر است. خیابان ۱۸ کیلومتری ولیعصر که به طور رسمی در دوران رضاخان به شکل کنونی درآمد، با حدود ۱۱ هزار چنار حصار شده در حال حاضر یکی از زیباترین خیابان‌های ایران محسوب می‌شود خیابانی که در همسایگی و فراتر از ارتفاع چنارهای آن، برج‌های میلیاردری ولیعصر قد علم کرده‌اند.

خیابان ۱۸ کیلومتری ولیعصر تهران که تاریخ و فرهنگ پایتخت را از میدان راه‌آهن تا میدان تجریش در آن می‌توان مرور کرد طولانی‌ترین خیابان خاورمیانه است، ویژگی انحصاری که بالاخره پس از گذشت یک قرن، بهانه‌ای برای قرار دادن نام آن در فهرست آثار میراث فرهنگی کشور شد.

خیابان ولیعصر(عج) که در دوره قاجار یکی از دل‌انگیزترین تفرجگاه‌های مردم دارالخلافه به حساب می‌آمد و نخستین کالسکه‌ها برای اشراف ساکن این خیابان از جمله انیس‌الدوله، همسر ناصرالدین شاه ساخته شد، سال‌هاست که با زوزه ارابه‌های آهنین بلدییه و خس خس نفس‌های تنگ آمده چنارهایش خو گرفته است و همزیستی به ناچار مسالمت‌آمیزی را با جانوران مودی در پیش دارد.

خیابانی که در نیم قرن پیش ۶۰ هزار اصله چنار در دو سوی آن کاشته شد و زیبایی شگفت‌انگیز آن «پیرو دلاواله»، جهانگرد ایتالیایی سده هفدهم میلادی را بر آن داشت تا در تعریف تهران بنویسد «اگر استانبول شهر سروهاست تهران را باید شهر چنارها خواند» امروز چنارهایش جای اینکه سایه‌ساری باشد برای رهگذران، در سایه برج‌های سر به فلک کشیده، رخت زردی بر تن کرده و مویه موش‌ها بر ریشه‌های جویده شده و بافت‌های پاره پاره کالبدشان از سموم آسفالت، فاضلاب، سیمان و... را به نظاره نشسته است.

کلمه «خیابان» در متون کهن با توجه به لغتنامه دهخدا، ناظم الاطباء، آندراج، انجمن آرای ناصری، برهان قاطع و... «راه و گذرگاهی معنا شده که میان گل‌ها و درختان باغ احداث کرده باشند و یا راهی که از میان باغ‌ها می‌گذرد...». نخستین بار کلمه «خیابان» در نقشه نجم الدوله (۱۳۰۹ قمری) ذکر شده است. این نقشه مربوط است به اواخر عهد ناصرالدین شاه.

در این نقشه نام خیابان‌هایی نظیر: جلو قبرستان (مولوی)، باغ معیر الممالک (مولوی) و باغ قوام الدوله (شاهپور = وحدت اسلامی) و امیریه (ولی عصر (عج)) امیریه (سپه = امام خمینی (ره) و باغ جنت (ولی عصر (عج)) و... ذکر شده است. در زمان ناصرالدین‌شاه، در غرب تهران و در میان باغ‌ها و مزارع شاهزادگان و درباریان قاجاری چند تکه خیابان در امتداد هم طراحی و نامگذاری شدند.

از میان این خیابان‌ها که تعدادشان هم زیاد نیست، چند تکه خیابان در امتداد هم، هسته اولیه خیابان پهلوی سابق و ولیعصر (عج) امروزی را پی افکندند.

این خیابان‌ها عبارتند از: خیابان باغ جنت از پل امیر بهادر تا میدان منیریه فعلی، خیابان امیریه از میدان منیریه تا میدان سردرسنگی یا کاخ مرمر، خیابان باغ انگوری از کاخ مرمر تا جنوب چهار راه شاه (خیابان جمهوری)، خیابان جدید جناب وزیر که در میان اراضی بایر و بیابانی وزیر از جنوب چهار راه شاه فعلی تا مجاورت ضلع شمالی حصار ناصری، یعنی جایی که بعدها کافه بلدییه (چهار راه پهلوی = چهار راه انقلاب) بنای کنونی تئاتر شهر ساخته شد.

از به هم پیوستگی این خیابان‌ها، طولانی‌ترین، مهم‌ترین، پرجاذبه‌ترین و مشهورترین خیابان تهران و همچنین ایران متولد شد.

خیابان ولیعصر (عج) امروزی در سال‌های اول حکومت پهلوی اول به شکل یکپارچه درآمد. عبدالله مستوفی انگیزه ساخت این خیابان را تصمیم رضا خان برای متصل کردن کاخ سعدآباد به کاخ مرمر ذکر کرده است. احداث جاده مخصوص پهلوی یا همان خیابان پهلوی سابق (ولی عصر فعلی) از سال ۱۳۰۰ شمسی آغاز شد. در آن زمان رضاخان سردار سپه در دوران وزارت جنگی خود

او تازه شروع به خریدن املاک و مستغلات کرده و باغی در سعدآباد را که قبلاً از مستغلات بانو عظمی خواهر ظل السلطان و دختر ناصرالدین شاه بود در شمال قصبه تجریش خریداری کرده بود. همچنین درختکاری اطراف این خیابان، کشیدن نهر برای آبیاری درختان آن نیز از سال ۱۳۰۰ آغاز شد. در سال ۱۳۰۷ خیابان پهلوی بالا به وسیله بلدیة تهران سنگفرش شد و سپس با ورود آسفالت به صحنه خیابان سازی شهرها، در سال ۱۳۰۹ مجلس شورای ملی قانونی را برای احداث و توسعه خیابان‌های تهران تصویب کرد و پس از آن مراحل ساخت جاده مخصوص پهلوی آغاز و برای نخستین بار این خیابان قیر ریزی شد. در سال ۱۳۱۱ خورشیدی، خیابان پهلوی یا ولیعصر (عج) امروزی آسفالت شد.

جاده مخصوص یا جاده پهلوی تا سال ۱۳۲۰ اختصاصی بود و مردم از جاده قدیم شمیران به تجریش می‌رفتند. خاصان، درباریان، وزیران، سفرا و نظامیان که دستور شرفیابی به آنان ابلاغ می‌شد از جاده مخصوص تردد می‌کردند. پس از شهریور ۱۳۲۰، این سد شکست و این جاده عمومی شد. خودروهای متفکین و سپس مردم از این جاده عبور کردند اما سال‌ها گذشت تا جاده پهلوی به صورت خیابان پهلوی درآمد. رفته رفته شهر تهران برای توسعه شتاب گرفت، هرکسی وضعش بهتر بود، در امتداد دو خیابان منتهی به شمیران (جاده قدیم یا شریعتی و جاده پهلوی یا ولیعصر) بالا رفت و هر کس وضعش ناجورتر بود، در امتداد دو خیابان منتهی به ری (خیابان ری و جاده قم) پایین رفت. تهران بزرگ و بزرگتر شد و آن خیابان قدیمی آرام آرام به ولیعصر (عج) امروزی تبدیل شد.

اکنون خیابان ولیعصر (عج) دارای چندین هزار مترمربع پیاده‌رو، جوی بزرگ آب و حدود ۱۱ هزار چنار در دو طرف خود است که حدود ۹۰ سال از عمر آن‌ها می‌گذرد. چون چنار با آب و هوای تهران بسیار سازگار است، در ابتدا دو طرف خیابان ولیعصر (عج) را چنار کاشتند. همان زمان برای آبیاری آن‌ها در سه راه زعفرانیه دو حلقه چاه حفر کردند. وجود چنارهای خیابان ولیعصر (عج) چنان زیبایی دلپذیری به این خیابان داده، که بی شک آن را جزو زیباترین خیابان‌های شهرهای جهان درآورده است.

این خیابان در عصر پهلوی از مهمترین خیابان‌ها بود که در مجاورت و یا حوزه آن بسیاری از بناهای مهم دولتی و عمومی و حتی عمارات رجال آن دوره و کاخ‌های سلطنتی قرار گرفته بود. ابنیه مشهوری نظیر باغ فردوس (قاجاری)؛ باغ وحش، پارک ملت، پارک ساعی، سازمان صدا و سیما، سفارتخانه‌ها، کاخ مرمر، کاخ سعدآباد، ایستگاه راه آهن، تأثر شهر، دانشکده افسری، بیمارستان‌ها، رستوران‌ها، هتل‌ها، ادارات دولتی و ...

پس از پیروزی انقلاب اسلامی این خیابان نخست به «دکتر مصدق» و سپس به «ولی عصر» تغییر نام یافت. در این دوران نیز این خیابان شاهد حوادث مهمی از تظاهرات مردمی بود، که از اواخر عصر پهلوی شروع شده بود. امروز هم خیابان ولی عصر مهمترین خیابان پایتخت در کشور عزیزمان ایران به شمار می‌آید.

منبع: بیتوته

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۹۰۰۷/خاورمیانه-خیابان-ترین-طولانی/>